

Vergaderjaar 2017–2018

34 080

Oprichting Stichting Jongeren Op Gezond Gewicht

Nr. 4

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 mei 2018

Door middel van deze brief doe ik u de evaluatie van de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht toekomen. Deze stichting draagt in inmiddels 136 gemeenten bij aan een gezond gewicht bij de jeugd. De inzet op een gezond gewicht voor de jeugd en het terugdringen van overgewicht en obesitas zijn belangrijke onderwerpen. Hoewel Nederland het in vergelijking met andere Europese landen niet slecht doet, laat de prevalentie van overgewicht bij kinderen over de laatste decennia een lichte stijging zien. Dit heeft geleid tot wijken waarin 1 op de 3 kinderen overgewicht heeft. Deze kinderen hebben later een grotere kans op gezondheidsproblemen, zoals diabetes type 2 en hart- en vaatziekten. Maar minstens net zo belangrijk: ze hebben in hun jeugd ook vaker te maken met stigmatisering, pesten en samenhangende psychosociale problemen, zoals een lagere zelfwaardering, eenzaamheid en zelfs suïcidegedachten.

De stijgende trend van overgewicht lijkt in veel landen onomkeerbaar. De problematiek is dan ook buitengewoon complex. In Nederland zijn de verleidingen van energierijk voedsel groot en is de omgeving zodanig ingericht dat het aantal beweegmomenten kleiner is geworden. Dit zorgt bij een groeiende groep mensen voor een negatieve energiebalans, waarbij er meer energie opgenomen wordt (door eten) dan uitgaat (door bewegen), met overgewicht tot gevolg. Omdat dit probleem zo complex is, ligt de oplossing in een veelomvattende, integrale aanpak. Op nationaal niveau wil ik deze aanpak terug zien komen in het geheel van ambities en maatregelen binnen het Nationaal Preventieakkoord. Op lokaal niveau is het aan de gemeente om met al haar partners tot een integrale aanpak te komen. Ondanks de complexiteit denk ik dat we op deze manier een reële kans hebben om de trend te doen keren.

Een belangrijke organisatie die hier handelingsperspectief voor geeft is stichting Jongeren Op Gezond Gewicht. Niet alleen vanwege de 136 gemeenten die zijn aangesloten bij de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht, maar ook vanwege de resultaten die behaald worden: in inmiddels 16 gemeenten is een daling van overgewicht bij kinderen bewerkstelligd. De stichting ondersteunt gemeenten bij deze opgave.

Stichting Jongeren Op Gezond Gewicht is in 2014 opgericht als vervolg op het Convenant Gezond Gewicht. Gedurende de looptijd van het Convenant Gezond Gewicht werd het gebrek aan rechtspersoonlijkheid meer en meer als obstakel ervaren om op een goede manier in te zetten op een gezonde leefstijl bij de jeugd. De transparantie, samenwerking en slagvaardigheid zou met een stichtingsvorm vergroot kunnen worden. Op basis van deze argumenten is vervolgens de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht opgericht.

Op 10 december 2014 heeft mijn ambtsvoorganger, in antwoord op vragen van de vaste commissie voor VWS van de Tweede Kamer, aangegeven dat na «een termijn van ongeveer twee jaar na oprichting van de stichting een evaluatie uitgevoerd gaat worden».¹ Deze evaluatie moet antwoord geven op de vraag in welke mate de stichtingsvorm heeft bijgedragen aan de beleidsdoelstellingen op het gebied van overgewicht bij kinderen, de onafhankelijkheid ten opzichte van andere partijen, de transparantie over het bestuur en de besluitvorming en de slagvaardigheid in de uitvoering.

Belangrijk om te melden is dat in dit onderzoek nadrukkelijk niet is ingegaan op de effectiviteit van de activiteiten van de stichting en het beleid op overgewicht. De reden hiervoor is dat dit reeds uitgebreid aan de orde is gekomen in het IBO Gezonde Leefstijl uit 2016.² Later dit jaar zal daarnaast nog een onderzoek starten naar het beleid van VWS op overgewicht en obesitas bij kinderen in het kader van de pilot Lerend Evalueren.³ In deze evaluatie zal dieper in worden gegaan op de effectiviteit van het overgewichtbeleid, specifiek in relatie tot het gemeentelijke beleid. De activiteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht, maar ook van andere programma's als Gezonde School, zullen hierin nadrukkelijk – als onderdeel van het beleid op overgewicht bij kinderen – een plek krijgen. Over de resultaten die voortvloeien uit dit onderzoek zal ik u uiteraard informeren.

Conclusie onderzoeksresultaten

Onderzoeksbureau HHM heeft op basis van een deskresearch van relevante documenten en interviews met medewerkers van de stichting en externe partijen een analyse gemaakt van het functioneren van de stichting.

De conclusie van het onderzoek naar de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht ondersteunt de keuze die gemaakt is voor de overgang van een convenant naar een stichting. Sinds de oprichting van de stichting wordt de organisatie gezien als onafhankelijker, transparanter en slagvaardiger. Uit de interviews met betrokkenen komt naar voren dat de publiek-private samenwerking (PPS) als cruciaal wordt gezien. Immers, zowel publieke als private partijen hebben invloed op de eet- en bewegegewoonten van kinderen en gezinnen. De stichtingsvorm levert Jongeren Op Gezond Gewicht een onafhankelijke positie op ten opzichte van al deze partijen. In de statuten van de stichting wordt de betrokkenheid van private partijen beperkt. Waar duidelijke meerwaarde is voor samenwerking met private

¹ Kamerstuk 34 080, nr. 2

² Kamerstuk 32 793, nr. 240

³ Kamerstuk 31 865, nr. 99

partners, wordt deze door de stichting transparant beschreven op de site. Op deze manier wordt duidelijk gemaakt hoe de stichting enerzijds onafhankelijk kan opereren, en anderzijds hoe bewust wordt gekozen waarom met welke partijen wordt samengewerkt.

Ten aanzien van de effectiviteit van de activiteiten van Jongeren Op Gezond Gewicht geven respondenten aan dat deze (nog) niet overtuigend wetenschappelijk zijn aangetoond. Dit sluit aan bij de bevindingen die voortvloeien uit het IBO Gezonde Leefstijl van 2016, waarin aangegeven is dat er (nog) geen wetenschappelijk effectief beleid is op overgewicht en obesitas. Gezien de relatief korte periode waarin veel gemeenten actief aan de slag zijn met de JOGG-aanpak en de eerder benoemde complexe problematiek, kan dit ook niet verwacht worden. Echter, de integrale, multidisciplinaire werkwijze van Jongeren Op Gezond Gewicht wordt in het IBO Gezonde Leefstijl wel als plausibel effectief omschreven. De aanpak, zeker in (lokale) samenhang met andere programma's als Gezonde School en Gezonde Kinderopvang, lijkt dan ook effect te hebben. Dit blijkt uit een aantal lokale resultaten. Deze goede ervaringen verdienen navolging elders. Tenslotte beveelt het rapport onder meer aan de stichting als rechtsvorm te continueren, maar vanuit VWS wel nauw betrokken te blijven. De nauwe betrokkenheid van VWS vindt plaats door middel van de subsidiering van activiteiten van de stichting. Deze activiteiten worden jaarlijks via een jaarplan voorgelegd aan VWS. Bovendien vindt jaarlijks een gedetailleerde verantwoording plaats.

Blik op de toekomst

Met het bijgevoegde onderzoeksrapport van HHM⁴ wordt inzicht gegeven in de wijze waarop de stichtingsvorm in positieve zin bijdraagt aan de activiteiten die Jongeren Op Gezond Gewicht uitvoert en hiermee invulling geeft aan mijn beleid. De afgelopen jaren is het aantal JOGG-gemeenten enorm gegroeid. De aanpak en werkwijze van de stichting zijn meegegroeid in werkwijze en professioneler geworden. De visie van de stichting op publiek private samenwerking en de transparantie hierover vormen een belangrijke basis voor het waarborgen van de onafhankelijkheid van de stichting in de samenwerking met partners. Inmiddels zijn we in een fase aanbeland dat er breed draagvlak is voor Jongeren Op Gezond Gewicht. De lokale resultaten van de inzet op een gezondere omgeving, een gezonder gedrag van de jeugd en een dalend overgewicht in JOGG-gemeenten moeten nu meer en meer zichtbaar worden. Het Nationaal Preventieakkoord kan hierin een versnelling aanbrengen. Het ligt hierbij in de rede dat een rol is weggelegd voor de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht, maar welke rol dit is zal met partners in het akkoord verder worden vormgegeven. De aanbevelingen in het rapport van HHM kunnen hierbij betrokken worden.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl